

FÖRDJUPNINGSTEMA HEDER

Fem förhållningssätt till hedersrelaterade krav i förskolan

Kunskapsunderlag för kursdeltagare

Hedersrelaterat våld och förtryck bygger på hedersnormer som går emot förskolans syn på demokrati, jämlikhet, jämställdhet, normkritik, allas lika värde och barns rättigheter. Det händer att vårdnadshavare ställer krav på verksamheten utifrån hedersnormer som inte är förenliga med förskolans uppdrag. I det här kunskapsunderlaget kommer du att få läsa om olika förhållningssätt som är vanliga hos pedagoger i mötet med vårdnadshavare. Därefter kommer du och dina kollegor att få göra en diskussionsövning där ni tillsammans reflekterar över vilket eller vilka förhållningssätt som är lämpliga att använda och vilka ni inte bör använda eftersom de går emot förskolans uppdrag och värdegrund.

Det här kunskapsunderlaget bygger på en studie som forskaren Devin Rexvid har gjort som handlar om hur förskolor bemöter hedersrelaterat våld och förtryck. Devin Rexvid intervjuade förskolepersonal och hittade fem olika förhållningssätt som personalen brukade använda när vårdnadshavare ställde krav på deras förskolor om att följa hedersnormer. Förskolepersonalen fick själva beskriva hur de tyckte att de agerade när de fick sådana krav från en vårdnadshavare. De fem förhållningssätten är **undvikande, kompromiss, anpassning, dominans** och **samarbete**.

1. Undvikande

En pedagog med ett undvikande förhållningssätt väljer att inte ta upp eller hantera eventuella konflikter som uppstår när vårdnadshavare ställer krav utifrån hedersnormer – trots att pedagoger egentligen vill motverka hedersnormer. Undvikandet kan bero på att pedagogen är rädd för att verka intolerant eller rasistisk.

Exempel: En effekt av ett undvikande förhållningssätt är att pedagoger tillåter att vårdnadshavare ställer krav utifrån hedersnormer. Till exempel kan pedagogerna låta ett barn delta i aktiviteter på förskolan som vårdnadshavarna har förbjudit, utan att berätta det för vårdnadshavarna. Pedagogerna ser till att barnet inte deltar i aktiviteter som anses utgöra ett hot mot familjens hedersnormer när vårdnadshavarna är närvarande.

2. Kompromiss

En pedagog med ett kompromissande förhållningssätt försöker hitta en medelväg mellan att tillmötesgå vårdnadshavares önskemål och att följa förskolans värderingar.

Exempel: En effekt av ett kompromissande förhållningssätt skulle kunna vara att rätta sig efter vårdnadshavares krav på att inte låta manliga pedagoger byta blöja eller vara med vid flickors toalettbesök, men samtidigt vara tydlig med att förskolans manliga pedagoger är en del av verksamheten och kommer att delta i övriga aktiviteter.

3. Anpassning

Ett anpassande förhållningssätt innebär att en förskola gör omfattande och systematiska anpassningar för att undvika konflikt och skapa en miljö som känns acceptabel för både förskolan och vårdnadshavare som ställer krav utifrån hedersnormer.

Exempel: Det kan handla om att införa generella regler eller lösningar för alla barn för att undvika att uppmärksamma individuella behov, till exempel att bestämma att alla barn måste ha särskilda kläder vid vattenlek. Personalen på förskolan försöker då anpassa verksamheten för att efterleva hedersnormer om ideal om anständighet, utan att göra skillnad mellan barnen och för att riskera konflikter med föräldrarna.

Det kan finnas flera orsaker till att pedagoger använder sig av dessa förhållningssätt:

- rädsla för att verka intolerant
- okunskap
- osäkerhet för att göra övertramp när det gäller vårdnadshavarnas värderingar, livsstil och traditioner.

4. Dominans

En pedagog med ett dominerande förhållningssätt följer styrdokumentet strikt. Pedagogerna tycker att det är en självklarhet att förskolans regler ska upprätthållas utan kompromisser. Pedagogerna hänvisar till förskolans värdegrund och läroplan i konfliktsituationer med vårdnadshavare. De tycker att det skulle innebära ett tjänstefel att anpassa förskolans regler utifrån krav från vårdnadshavare som strider mot dessa dokument. Dominans som förhållningssätt handlar alltså om att fastställa och upprätthålla en institutionell auktoritet och de regler som styr förskolans verksamhet.

5. Samarbete

En pedagog med ett förhållningssätt som bygger på samarbete söker aktivt en konstruktiv dialog med barnets vårdnadshavare och strävar efter att bygga en förståelse för förskolans arbete och värderingar. Målet är att få vårdnadshavarna att förstå de begränsningar som krav utifrån hedersnormer kan innebära för barnen, särskilt för flickor, och att hitta gemensamma lösningar för att barnen ska få leva ett mer fritt och jämlikt liv. Fokus i ett samarbetsvilligt förhållningssätt är att få till en ömsesidig respekt och att skapa ett samarbete för barnens bästa.

Att som pedagog visa förståelse och vänlighet, stötta samt vara relationsskapande kan öka möjligheterna att få vårdnadshavare att förstå förskolans arbete och värderingar. Ett viktigt budskap är att förmedla att pedagoger och vårdnadshavare arbetar mot samma mål, det vill säga göra det bästa för barnen.

